

“O DESTRUIDOR”,¹ DE FRANK MARTINUS ARION*Daniel Dago²*

RESUMO: Frank Martinus Arion (1936-2015) nasceu em Curaçao. Foi poeta e romancista. Seu principal romance, *Jogo duplo (Dubbelspel, 1973)*, é considerado um clássico contemporâneo das letras holandesas. O presente conto faz parte do livro *O cão eterno (De eeuwige hond, 2001)*.

ABSTRACT: Frank Martinus Arion (1936-2015) was born in Curaçao. He was a poet and a novelist. His main novel, *Double Play (Dubbelspel, 1973)*, is considered a contemporary classic of Dutch literature. The present short story is part of the book *The eternal hound (De eeuwige hond, 2001)*.

PALAVRAS-CHAVE: Frank Martinus Arion, De eeuwige hond, De Nozem, Literatura Negra, Literatura Negra Caribenha.

KEYWORDS: Frank Martinus Arion, O cão eterno, O destruidor, Black Literature, Caribbean Black Literature.

---

¹ Comentário do tradutor: esse conto possui um título bastante difícil de traduzir. "Nozem", em holandês, literalmente, é "jovem delinquente". Também poderia ser "brigão" ou "arruaceiro". Preferimos "destruidor" pelo contexto, pois o filho destrói a vida de diversas pessoas.

² Daniel Dago é tradutor de holandês. Traduziu diversos clássicos da Holanda, como *Max Havelaar*, de Multatuli; *Sobre pessoas velhas e coisas que passam...*, de Louis Couperus; entre muitos outros. Organizou e traduziu a primeira antologia do conto holandês feita em língua portuguesa e na América Latina, *Contos holandeses (1839-1939)* [editora Zouk, 2017].

De Nozem

Frank Martinus Arion

Wie treft de schuld dat hij zo is?

Vader is de deugd in eigen person: een betrouwbare man, die tevreden is omdat hij nooit meer wil dan wat het leven geeft. Hij houdt van Vader, vooral van Vaders ogen, die grijs zijn en diep onder het voorhoofd staan. Altijd schijnen die ogen waker te zijn, zelfs wanneer Vader slaperig is.

Hij houdt ook van moeder, maar op een heel andere manier.

Van Vader houdt met bewondering, van moeder met medelijden, want moeder is zwak.

Hij denkt aan zichzelf. Hij zal waarschijnlijk nooit te weten komen wiens schuld het is dat hij zo is; dat hij, hoezeer hij ook het rechte pad op wil, toch altijd weer aan de verkeerde kant van het juiste belandt. Daarom is hij van school gestuurd, vroeger, omdat ze daar ook niet begrepen dat hij met alle geweld het goede wilde doen maar altijd bij het verkeerd uitkwam. Daarom is hij in een tuchtschool terechtgekomen: hij was achttien en reed op de eenzame buitenterreinen van zijn stad waar men bezig was nieuwe flats te bouwen.

Hij reed maar wat te dwalen op zijn fiets, zich afvragend waarom hij was zoals hij was. Want met die vraag was hij altijd bezig. Toen zag hij het meisje. De weg was lang en verlaten. Heel in de verte brandden de stadslichten.

Het meisje liep hem tegemoet. Hij reed haar voorbij bij een straatlantaarn en zag dat ze er aantrekkelijk uitzag. Hij groette niet; hij zei niets tegen haar; hij reed haar voorbij. Honderd meter verder zag hij de man. De man liep hem tegemoet. Hoj groette niet; hij zei niets tegen de man; hij reed de man voorbij, maar zag dat het gezicht van de man erg gespannen was.

Honderd meter verder dacht hij nog steeds aan het meisje en de man, aan het gespannen gezicht van de man.

De weg was verlaten, heel verlaten. Wat zou er met het meisje gebeuren als de man iets kwaads in de zin had? Bij die gedachte stapte hij af, zette zijn fiets aan de kant van de weg en keerde te voet terug, de man en het meisje achterna. Hij was van plan iets

goeds te doen. Hij was in ieder geval van plan te voorkomen dat er iets kwaads plaatsvond.

Het meisje liep van de hoofdweg af. Door een labyrint van nog niet geheel aangelegde wegen ging ze verder. Ze keek niet om. De man volgde haar. Hij volgde de man. Nu zou Vader hein eens moeten zien, nu hij wilde helpen zoals Vader altijd hielp... De man haalde het meisje langzaam maar zeker in. De man was nu heel dicht bij het meisje. Hij volgde de man. Hij was nu heel dicht bij de man. De man keek niet om. De man zag hem niet. Hij was woedend op de man en tegelijkertijd was hij blij dat het geweld van ergens boven of onder hem, dat hem altijd dwarsboomde, hem nu de kans gaf om iets goeds te doen.

De man liep nu bijna tegen het meisje aan, Hij haalde de man in. Hij greep de man vast. Hij wierp de man op de grond. De man had dit verwacht, daarom kon hij ook niet veel terugdoen. In een opwelling van vreugde, vreugde om het goede dat hij bezig was te doen door de kwade opzet van de man te verhinderen, sloeg hij de man, sloeg hij de man... Naar het meisje dal vliegensvlug wegrende keek hij niet om. Hij reed naar huis, met vreugde in zijn hart. De stadslichten leken hoger te zijn opgeklommen, de stadslichten blonken als echte sterren.

De man klaagde hem aan: de man was de bewaker van de bouwterreinen. De man zei dat hij het meisje had willem aanranden en dat de man het meisje juist had gered. De man maakte er een heel verhaal van. Men geloofde het meisje en de man en niet hem, vooral toen de man en het meisje bekenden dat ze op weg waren naar hun liefdesnest in een van de in aanbouw zijnde huizen. Hem stuurde men naar tuchtschool, omdat hij altijd verkeerde dingen deed...

Vader heeft toen niets gezegd, Hij heeft zijn zoon alleen maar aangekeken hopeloze blik in zijn grijze ogen. Moeder heeft bitter gehuild: zij geloofde haar jongen: haar jongen is niet slecht, haar jongen wil altijd het goede doen. Heeft zijn moeder hem geloofd omdat zij de enige is die weet hoe hij is, hoe zij zelfs is...? Omdat het misschien háár schuld is dat hij zo is?

Daarna, na zijn twee jaar tuchtschool, heeft hij andere dingen gedaan; steeds goede bedoelingen, steeds op een verkeerde manier.

Hij denkt aan Vader. Hij ligt op bed in zijn eigen kamer. Zijn Vader zal binnen zitten, zal bezig zijn met de krant. Hoe zullen de ogen van Vader nu kijken? Wakker? Zullen ze nog die verre glans van tevredenheid hebben?

Neen, de grijze ogen van Vader zullen nu hulpeloos, hopeloos wanhopig over de letters van de krant, omdat Vader weet, zoals hij weet, dat moeder, moeder die Vader zo gelukkig wil maken, Vader bedriegt! Moeder is zo lief; Moede goed, maar ook zo zwak. Zoals hij. Beiden willen ze Vader steeds gelukkig zien, beiden bedreigen ze steeds het geluk van Vader. Moeder is zoals hij, precies zoals hij. Nu ze zich klaarmaakt om naar haar minnaar te gaan, daar in de kamer naast de zijne, nu zal zij ook de strijd voeren die hij zo vaak met zichzelf heeft gevoerd, en zoals hij bijna altijd deze strijd verloren heeft, zo zal ook moeder nu haar strijd verliezen.

Ze zal de kamer uit komen, naar vader gaan en hem zeggen dat ze gaat bridgen. Dan zal zij Vader een zoen geven op zijn voorhoofd. Vader zal haar een zoen geven op haar voorhoofd en haar met die vergevende glimlach aankijken. Dan zal moeder de deur uit gaan; naar haar minnaar. Maar ze zal zich niet de verliezer voelen omdat ze denken zal: ik wil het eigenlijk niet. Ik wil hem niet bedriegen. Hij is zo goed, zo in-goed... En toch zal ze op de tram stappen en Vader gaan bedriegen.

Hij houdt van Vader; intens veel; dat ondervindt hij de laatste weken elke avond weer wanneer moeder is weggegaan. En hij lijdt omdat hij ziet dat moeder het geluk van Vader bedreigt op een manier waarop hijzelf dit nooit heeft gedaan.

Hij bekijkt de kleine revolver in zijn hand. Hij staat op en voelt zich heel zeker van zichzelf. Haast onfeilbaar zeker weet dat dit het grote goede is dat hij altijd heeft willen doen, dat dit onaanvechtbaar juist is. Hij heeft er lang over nagedacht. Dit is het: dit is de enige manier waarop hij Vaders geluk kan behouden en moeder helpen kan.

Ze is weg nu. Hij loopt zijn kamer uit en naar Vader. Hij biedt Vader een sigaret aan. Vader kijkt op en neemt de sigaret aan. Hij haalt zijn aansteker te voorschijn en steekt de sigaret aan voor Vader. Hij ziet weer die blik in de diep onder het voorhoofd liggende ogen...

Hij gaat het huis uit. Hij zal er zijn vóór moeder. Hij fietste hard, heel hard! Hij voelt de wind niet en de sterren ziet hij niet.

Het adres van de minnaar van zijn moeder is een symbool voor hem geworden. Een wit symbool, een alles dekkend symbool, een symbool van het winnende goede.

Dit is de straat. Hij zet zijn fiets op de hoek van de straat; de straat is ook een symbool. Hij gaat te voet verder; hij kijkt niet naar nummers. Hij wéét waar het is. Een lantaarnpaal staat pal voor het huis van de minnaar van zijn moeder, dat is nummer genoeg voor hem. Hij twijfelt even, want de lantaarnpaal staat niet pal voor één deur, mas eigenlijk tussen twee deuren in. Hij rukt toch aan de bel. Een man doet open. Hij kijkt niet naar het gezicht van de man. Hij loopt de man voorbij, het huis in. De man loopt hem achterna. De man is verbaasd, verrast. De man begint hem uit te schelden. Hij grijpt de man aan.

Hij vraagt niets, vraagt niets, zegt niets, zegt niets.

Hij werpt de man op de vloer. De man heeft dit niet verwacht, daarom kan de man ook niet veel terugdoen. Vader moest hem nu eens kunnen zien. Zouden de grijze ogen nu wel weer wakker staan en vol van tevreden, diepe verten? In een opwelling van vreugde, vreugde om het goede dat hij bezig is te doen, slaat hii de man, slaat hij de man!

Daarna drukt hij de revolver tegen het hoofd van de man en schiet.

Dan gaat hij vlug naar buiten. Hij kijkt niet om naar de man. Hij zal zijn moeder opwachten en haar meenemen naar huis, terug naar Vader...

Net op tijd is hij klaar: moeder komt aan. Hij drukt zichzelf plat tegen de deurpost. Hij zal wachten tot moeder heel dicht bij hem is. Moeder zal hem dan zien; moeder zal weten dat hij haar geholpen heeft en moeder zal blij zijn. Ze heeft altijd het goede gewild maar meestal het kwade gedaan, omdat zij evenals hijzelf het kwade niet alléén aankan, omdat niemand het kwade allen aankan.

Moeder is dicht bij hem nu. Hij kan het parfum van haar haren ruiken. Ze zal hem herkennen, het is niet al te donker. Ze zal hem herkennen... Maar... moder, moeder, moeder! Moeder loopt hem voorbij!

De sterren staan laag aan de hemel, alsof ,mensenhanden, die niet hoog reiken, ze aan de hemel hebben geplant... Moeder loopt hem voorbij, is hem voorbij en belt al aan de deur naast de deur die hij is ingegaan om haar minnaar neer te schieten. Een man in kamerjas doet open. Moeder en de man in kamerjas gaan lachende naar binnen.

O destruidor

Frank Martinus Arion

Quem leva a culpa que ele tem?

O Pai é a virtude em pessoa: um homem confiável, que estava feliz, pois não queria mais do que a vida podia dar. Ele gostava do Pai, em especial de seus olhos, acinzentados e afundados sob a testa. Parecia que aqueles olhos sempre estavam acordados, até mesmo quando o Pai dormia.

Ele também gostava da mãe, mas de uma maneira totalmente diferente. Gostava do Pai com admiração, gostava da mãe com pena, pois ela era fraca.

Ele pensa em si mesmo. Realmente, nunca saberia de quem era a culpa por ele ser assim; que ele, por mais que quisesse tomar o caminho certo, sempre acabaria do lado errado. Por isso tinha sido mandado à escola, no passado, pois não compreendiam que ele queria usar toda aquela violência para o bem, mas sempre acabava de forma errada. Por isso ele terminou no reformatório: aconteceu quando tinha dezoito anos e foi às áreas solitárias da cidade, onde construíam novos blocos de moradias.

Ele estava só passeando de bicicleta, perguntando-se porque era como era. Sempre ficava pensando nessa pergunta. Então viu a moça. A estrada era extensa e abandonada. Bem ao longe, via-se as luzes da cidade.

A moça foi em sua direção. Ele passou por um poste e viu que ela parecia atraente. Ele não a cumprimentou; não disse nada à ela; passou por ela. Cem metros adiante viu o homem. O homem foi em sua direção. Ele não o cumprimentou; não disse nada ao homem; passou pelo homem, mas viu que seu rosto estava bastante tenso.

Cem metros adiante ele ainda estava pensando na moça e no homem, no rosto tenso do homem.

A estrada estava abandonada, bem abandonada. O que aconteceria com a moça se o homem tivesse bolado algo de mau? Ao pensar nisso, ele colocou a bicicleta num canto da estrada e foi a pé, seguir o homem e a moça. Planejava fazer algo de bom. Em todo caso, planejava evitar que algo de mau acontecesse.

A moça saiu da rodovia. Continuou andando por uma estrada labiríntica ainda em construção. Não olhou para trás. O homem a seguiu. Ele seguiu o homem. O Pai tinha que vê-lo agora, ele só queria ajudar alguém, assim como o Pai sempre ajudava... O homem alcançou a moça, lento mas certo. Agora o homem estava bem perto da moça. Ele seguiu o homem. Agora estava bem perto. O homem não olhou para trás. Ele estava furioso com o homem e, ao mesmo tempo, contente que a violência, de certo modo, estava ao seu redor, ele sempre a resistia, mas agora tinha a chance de fazer algo bom.

O homem estava quase rente à moça. Ele alcançou-o. Agarrou-o. Jogou-o no chão. O homem não esperava tal ato, por isso não pôde retrucar muito. Num acesso de alegria, alegria pelo bem que estava tentando praticar, ao impedir sua intenção maliciosa, bateu no homem, bateu no homem, bateu no homem... Não olhou para moça, que correu em disparada. Ele foi para casa com alegria no coração. As luzes da cidade pareciam ascender cada vez mais, as luzes da cidade brilhavam feito estrelas de verdade.

O homem deu queixa dele; era vigia de um canteiro de obras. Disse que ele queria estuprar a moça e que a tinha salvado. O homem contou toda uma história. Acreditaram na moça e no homem, não nele, especialmente quando eles disseram que tinham feito uma residência agradável perto da estrada, numa das casas ainda em construção. Enviaram-no ao reformatório, pois sempre fazia tudo errado...

O Pai, então, não disse nada. Deu apenas uma olhada no filho, olhar desesperançoso nos olhos grises. A mãe chorou amargamente; acreditou no rapaz: o rapaz não era mau, o rapaz sempre queria praticar o bem. A mãe acreditou nele apenas porque sabia como ele era, como ela era...? Pois talvez tivesse tanta culpa quanto o filho?

Posteriormente, depois de doze anos de reformatório, ele tinha feito outras coisas; sempre com boas intenções, sempre de maneira errada.

Ele pensa no Pai. Deita na cama do quarto. O Pai vai entrar e ler o jornal. Como os olhos do Pai vão vê-los? Acordados? Terão o distante brilho de satisfação?

Não, os olhos grises do Pai estarão desesperançosos, desesperançosos, o desespero passará pelas letras do jornal, pois o Pai sabe, assim como ele sabe, que a mãe, a mãe que deixa o Pai tão contente, o engana! A mãe é tão doce; a mãe é tão boa, mas também é fraca. Assim como ele. Ambos querem ver o Pai feliz, ambos sempre ameaçam a

felicidade do Pai. A mãe é como ele, exatamente como ele. Agora, ali no quarto ao lado, ela se prepara para ir ver o amante, vai seguir na luta que ele tantas vezes lutou, e que, assim como ele, sempre perdeu, agora a mãe também vai perder essa luta.

Ela vai sair do quarto, dirigir-se ao pai e dizer-lhe que vai jogar *bridge*. Depois vai dar um beijo na testa do Pai. O Pai lhe dará um beijo na testa e a olhará com um sorriso indulgente. Então a mãe vai abrir a porta; vai ver o amante. Mas ela não vai se sentir fracassada, pois vai pensar: não quero. Não quero enganá-lo. Ele é tão bom, tão bom... Então pega o bonde e vai enganar o Pai.

Ele gosta do Pai; até demais; é isso o que ele tem vivenciado nas últimas semanas, toda noite, quando a mãe vai embora. E sofre, pois vê a mãe ameaçar a felicidade do pai de uma maneira que ele mesmo nunca fez.

Olha o pequeno revólver na mão. Levanta-se e se sente confiante. É a quase infalível certeza de que vai fazer um bem enorme, que sempre quis fazer, que é incontestável. Ele pensa nisso há muito tempo. É isso; essa é a única maneira na qual a felicidade do Pai pode ser mantida e a mãe pode ser ajudada.

Ela já foi embora. Ele sai do quarto e dirige-se ao Pai. Oferece-lhe um cigarro. O Pai o olha e apanha o cigarro. Ele pega o isqueiro e acende o cigarro para o Pai. Ele vê novamente aquele olhar na profundidade, sob a testa...

Ele sai da casa. Vai procurar a mãe. Pedala muito, muito! Não sente o vento nem vê as estrelas.

O endereço do amante da mãe torna-se um símbolo para ele. Um símbolo branco, um símbolo coberto, um símbolo de que é bom ganhar.

Essa é a rua. Coloca a bicicleta num canto da rua; a rua também é um símbolo. Vai a pé; nem olha os números. Ele sabe qual é. Há um poste na frente da casa do amante da mãe, só esse identificador já é o suficiente. Ele hesita, pois o poste não está na frente de uma porta, mas sim entre duas portas. Toca a campainha. Um homem abre a porta. Ele não olha para seu rosto. Passa-lhe e entra na casa. O homem o segue. Está espantado, surpreso. Começa a repreendê-lo. Ele o agarra.

Não pergunta nada, não pergunta nada, não fala nada, não fala nada.

Joga-o no chão. O homem não esperava tal ato, por isso não pôde retrucar muito. O Pai deveria tê-lo visto. Será que os olhos grises estariam bem abertos e cheios de

felicidade, profundamente distantes? Num acesso de alegria, alegria pelo bem que estava tentando praticar, bate no homem, bate no homem, bate no homem...

Depois pega o revólver, aponta na cabeça do homem e atira.

Então sai correndo da casa. Não olha o homem. Vai esperar pela mãe e levá-la para casa, de volta ao Pai....

O tempo passa logo: a mãe chega. Ele se comprime no umbral da porta. Vai esperar até que a mãe passe por ele. A mãe vai vê-lo; a mãe vai saber que ele a ajudou e vai ficar contente. Ela sempre quis fazer o bem, mas geralmente dava errado, já que, assim como ele, ela não conseguia lidar sozinha com o mal, pois ninguém consegue lidar sozinho com o mal.

A mãe aproxima-se dele. Ele consegue sentir o perfume de seus cabelos. Ela vai reconhecê-lo, ainda não escureceu. Vai reconhecê-lo... Mas... mãe, mãe, mãe! A mãe passa por ele!

As estrelas estão baixas no céu, como mãos humanas, não alcançam altura, estão plantadas no céu... A mãe passa por ele, passa por ele, e bate na porta ao lado da porta em que ele entrou e atirou no amante. Um homem de roupão abre a porta. A mãe e o homem de roupão entram rindo.

BILIOGRAFIA

ARION, Frank Martinus. **De eeuwige hond**. Amsterdam: Bezige Bij, 2001.

_____. **Dubbelspel**. Amsterdam: Bezige Bij, 1973.